

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 502-09

המערער

[REDACTED]

המשיב

המוסד לביטוח לאומי

**בפני: השופט יגאל פליטמן, השופטת ורדה וירט- ליבנה, השופטת רונית רוזנפלד
נציג עובדים מר רן חרמש, נציג מעבידים מר מיכאל הילב**

**בשם המערער - עו"ד איתמר כהן
בשם המשיב - עו"ד כרמית נאור**

פסק דין

השופט יגאל פליטמן

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי בירושלים (השופטת שרה שדיאור ונציגי ציבור מר יגאל חרל"פ ומר אליהו מחלב; ב"ל 12090/07), בו נקבע כי האירוע לו טוען המערער מיום 2.3.2006 איננו בגדר אירוע חריג, ולפיכך נדחתה תביעתו להכרה כתאונה בעבודה באירוע הלבבי שאירע לאחריו.
2. על פי עובדות המקרה כפי שקבען בית הדין האזורי אזי:
  - א. המערער, יליד 1943, שימש בזמנים הרלוונטיים לתביעה כמנהל מחלקת פח וצבע במוסך רנו בתלפיות.
  - ב. המערער לקה בליבו ביום 2.3.2006, בהיותו בן 64.
  - ג. המערער מאושפז, עד למועד סיכומי המערער, כשהוא מחוסר הכרה.
3. בסמוך לפני האירוע הלבבי הנטען, על פי קביעת בית הדין האזורי, אפשר שהיו "לחשושים" על אפשרות פיטורים במוסך. באופן טבעי חשש המערער שגם הוא יפוטר וכי יקשה עליו למצוא מקום עבודה חלופי בגילו. ברם, אין כל ראיה קונקרטית לכך שהוחלט או שבכלל נדון עניין פיטורי המערער. בסוף השבוע, לפני קרות האירוע הלבבי, שהה המערער עם משפחתו בנופש בקיסריה, ולאחר שבו התקיים כנס למוזמנים בו מוצגת החברה, מנהליה והשרות הטוב הניתן על ידה ללקוחותיה.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 502-09

על פי עדותו של מנהל המוסך מדובר באירוע חגיגי, שאין לו דבר עם חשש ממשי וקונקרטי לפיטורים:

גרסת המערער, שמטבע הדברים נסמכה אך ורק על קרובי משפחתו, אשתו וחתנו, הייתה כי מבחינה סובייקטיבית הוא היה לחץ עקב חשש פן יפוטר, ולשיא הלחץ הגיעו הדברים, על פי גרסתם באשר לתחושתו, ביום הכנס.

דא עקא, שבית הדין לא קיבל גרסה זו שאינה מעוגנת בראיות האובייקטיביות הקונקרטיות שהיו בפניו, והעדיף לקבוע לאור גרסת מנהל המוסך של החברה, כגרסת עדי התביעה, כי לכל היותר מדובר במתח מתמשך, תוך שהוא מציין כי עבודתו הרגילה של המערער הייתה כרוכה במתח שכזה, יען כי לא אחת קרה שלקוחות המוסך התלוננו בפני מנהל המוסך על טיב השרות שניתן להם על ידי המערער, ובמקרה שכזה לעתים התקבלה התלונה ובדרך כלל נדחתה.

4. משאלו הם פני הדברים, אין מקום לחריגה מהכלל לפיו ערכאת הערער אינה מתערבת בממצאים עובדתיים של הערכאה הדיונית, המעוגנים היטב בחומר הראיות שהיה לפניו.

אשר על כן, דין הערער להידחות על פי תקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין) התשנ"ב – 1991.

מעבר לזאת נוסיף, כי משעל המערער חובת הוכחת קרות אירוע חריג בעבודתו בסמוך לפני קרות האירוע הלבבי, לא ניתן במקרה שלפנינו לסמוך גרסתו על השערות קרוביו בדבר חשש קונקרטי מפיטורים, שעה שבענייננו אין כל ראיה אובייקטיבית לכך, ועל השערה המושתתת על ההשערה הראשונה בנוגע לשיא של דחק נפשי עקב חשש מפיטורים ביום כנס החברה דווקא, אירוע אשר הוא כשלעצמו, על פי עובדות המקרה האובייקטיביות, אין לו כלום עם פיטורים.

5. סיכומו של דבר - לו תשמע דעתי, ייקבע כי בדין נפסק כי לא הוכח על ידי המערער קרות אירוע חריג ביום 2.3.2006, וחרף כל הצער שבדבר נוכח מצבו של המערער, הערער יידחה ללא צו להוצאות.

6. קראתי דעת חברתי השופטת רוזנפלד ומכיוון שעודני סבור שאין ביסוס ראייתי מספיק לדעתה בדבר קיום אירוע חריג, תוספת הסבר לדעתי הינה הכרח בל יגונה.

א. הדין

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 502-09

על מנת שאוטם שריר הלב יוכר כתאונת עבודה על התובע להוכיח קרות אירוע חריג בחיי עבודתו בסמוך לפני קרות האוטם.

משמעות הדבר:

ראשית - שעל התובע להוכיח קרות מאורע אובייקטיבי בעבודתו. כלומר, מאורע הקשור לעבודה שניתן לאיתור בזמן ובמקום כך שניתן יהיה לקבוע שביום זה וזה בשעה כזאת וכזאת אירע כדבר הזה והזה.

שנית - על התובע להוכיח קרות אירוע חריג לגביו. אירוע חריג כאמור יכול למצוא ביטוי אצלו; או בדחק נפשי בלתי רגיל או במאמץ גופני יוצא דופן. בעניינינו מדובר באירוע חריג של דחק נפשי בלתי רגיל.

שלישית - על התובע להוכיח, כי אותו מאורע חיצוני אובייקטיבי בעבודתו גרם לו לדחק הנפשי הבלתי רגיל.

רביעית - משמעות חובת הוכחת האמור הינה, שעל התובע להוכיח ובסבירות העולה על 50% את גירסתו לדחק נפשי בלתי רגיל הנגרם לו בעטיו של מאורע בעבודתו.

האירוע הנטען

ב.

האירוע הנטען לגירסת המערער הינו: על רקע של ירידה בהיקף העבודה, חשש המערער כי יפוטרו מעבודתו ולכן נמצא במתח מתמשך. אותו מתח הגיע לשיאו בכנס השנתי של המוסד שהתקיים ביום 1.3.06 שם חשש המערער, כי עקב ביקורת שתוטח בו ע"י אחד הלקוחות הוא יפוטרו לאלתר.

הראיות

ג.

ראשית - המערער מאושפז חסר הכרה ולכן חסרה גירסת בעל הדבר להוכחת אירוע כאמור. משום כך, אין לדעת ממנו עצמו, אם הייתה ירידה בהיקף העבודה, שבעקבותיה, הוא ולא אחר, היה מצוי במתח מתמשך עקב חשש ממשי לפיטורים, ואותו מתח הגיע לשיאו עקב חשש ממשי מתלונת לקוח עליו בכנס החברה, תלונה שתביא לפיטוריו המיידיים על ידי בעל המוסד, שהוא קרוב רחוק שלו.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 502-09

בנסיבות אלה אין להתעלם מכך שגרסאות רעיית המערער וחתנו בעדותם הינן בגדר עדות שמיעה שקשה לבסס עליה הוכחת אירוע כאמור אצל המערער.

שנית - גירסת רעיית המערער אסנת סידה מושתתת בעיקרו של דבר על אשר שמעה מכלי שלישי, דהיינו מחתנה יעקב נאסה. בתצהירו מספר מר נאסה, כזאת:

"שוחחתי עם המערער "ארוכות בנושאי העבודה כאשר הוא ספר לי דברים רבים שלא סיפר לאף אחד מבני הבית ואחרים ובפרט לא לאשתו אסנת, משה דאג לאסנת וביקש לעשות הכל על מנת שלא להדאיג". (סעיפים 8 - 9 לתצהירו).

דברים אלה מאושרים על-ידי הגבי סידה עצמה בהודעתה לחוקר המוסד (1/נ) נביא את הדברים כנתינתם:

**"שאלה - את יודעת מה היה עומס העבודה שלו, לחץ? רגוע? - תשובה - "מטבעו (משה) הוא רגוע, הוא אדם שלו ורגוע מטבעו גם בבית, באורח חיי היום יום.
שאלה - "האם מהעבודה היה חוזר ומדווח על לחצים או הקפי עבודה יוצאי דופן לעיתים?"
תשובה - לא עבודה הייתה, זרמה.
שאלה - אז במשך שנות עבודתו במוסך רנו היו אלו התסתחויות, תקופות של מתח בעבודה או בבית אירועים יוצאי דופן כלשהם?
תשובה - הוא לא סיפר, לא ממש היה משתף לגבי העבודה".**

מסקנת האמור הינה, כי קשה לתמוך את גירסת האירוע החריג של המערער בגרסת אשתו, ולבטח איך לעשות זאת מבלי שתבחן גרסת חתנו יעקב נאסה.

שלישית - לגבי יעקב נאסה יש לשים אל לב, כי הוא לא היה עובד המוסך, אלא עבד עם המוסך. סיפק באמצעות חברה שבבעלותו חומרי פח וצבע למוסך.

מעבר לזאת אין להתעלם מכך שגירסתו הינה גירסת צד מעוניין מהיותו חתן המערער.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 502-09

לאור האמור לא רק שיש להתייחס לגירסתו בקפידה, אלא אין להעמידה כשלעצמה אלא ראוי לבחנה אל מול גירסת בעל המוסך עצמו. גירסת בעל המוסך הובאה בהודעתו לחוקר המוסד (2/נ), שהוגשה בהסכמה לבית הדין. בעל המוסך על פני הדברים הוא אובייקטיבי יותר ובקי יותר בכל המתרחש בעסקו וגם משום כך גירסתו עדיפה על פני גירסת מר נאסה.

אם מר נאסה מספר על חשש ממשי מפיטורים עקב ירידה בהיקף העבודה בחודשים שלפני האוטס, הרי גרסת מר לוי בעל המוסך, הינה אחרת. לפי גרסתו, המערער היה עובד מצוין, בעל מוסר עבודה ובלשונו "הוא היה שקול, נמרץ, מלא שמחת חיים, מוסר עבודה גבוה, ונאמנות לעסק". משנשאל מר לוי לגבי פיטורי עובד כמערער בתקופה הסמוכה לאירוע עקב ירידה בהיקף העבודה תשובתו היא חד משמעית - "לא". נצטט הדברים במדויק -

"שאלה - האם בסמוך לאירוע בתקופה שקדמה לו, היה איזהו שינוי בהיקף העבודה של ממש או שהיה איתו דין ודברים לגבי פיטורים צפויים שלו מצידכם"
תשובה - לא.
כל עוד משה תיפקד הוא היה מצוין. לא היה משהו קונקרטי שרצינו להוציא אותו... היו דיבורים גם עם רן (סגנו של משה) וגם עם משה לגבי התיפקוד אבל זה לא משהו חדש או לא טבעי. אני לא הבחנתי בלחץ יוצא דופן".

משלדעתנו כאמור יש להעדיף את גרסת בעל העסק בנוגע לעיסקו על פני גרסת החתן, אזי יש לקבוע, כי המערער לא היה נתון במתח נפשי מתמשך עקב חשש ריאלי מפיטורים בשל ירידה בהיקף העבודה בתקופה שבסמוך לפני קרות האוטס וכלל לא דובר איתו על כך אפילו כאפשרות. לכל היותר ניתן להניח שהמערער היה נתון במתח טבעי בו מצוי כל עובד החושש כללית פן יפוטר חלילה וימצא חסר פרנסה.

לגבי גרסת הכנס כמאורע בעבודה שבעטיו חשש משה פן יגיע לקוח שיתלונן עליו ובשל כך הוא יפוטר לאלתר. גרסה זו לא רק שהיא חסרת סימוכין ולא רק משום שבאופן טבעי עבודת משה הייתה כרוכה בתלונות לקוחות וויכוחים ודיבורים על תפקודו, אלא משום שהכנס על פי טבעו

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 502-09

איננו בגדר מאורע של תלונות בפני בעל המוסך על בעלי המקצוע שבמוסך.
ראוי להניח שמשה ידע זאת שכן לא אחת השתתף בכנסים השנתיים הללו.

וכך מתאר מר לוי בהודעתו את הכנס:

"זה כנס שמתקיים בחדר הישיבות, אני מעביר ומנהל אותו בשעות הערב למשך כשעתיים וחצי, זה ערב לקוחות כ-80 שרכשו רכב חדש. עושים להם הכרות עם חייס לוי, הצגת פעילות, תפיסת לקוחות, הכרות עם הרכב והטכנולוגיה, שיגת דגשים, מבנה החברה, הכרות עם העובדים והלקוחות, הסבר על אחריות, דרכי הקשר איתנו. בכנס הזה הכל התנהל כשורה ואני לא שמת לי לב" (למתח מיוחד אצל המערער)."
לשאלה - האם הגיוני שמשה חשש מתלונות כלשהן שיופנו עליו מלקוחות בכנס?
תשובה - לא חשבתי אף פעם בכיוון הזה, אבל יכול להיות, יש פה תמיד דגש על שירות לקוחות, אבל זה תמיד היה פה, קשה לי להצביע על משהו ספציפי שהיה פה".

בנסיבות האמורות יש לקבוע, כי גרסת החשש הממשי מפיטורים שהגיע לשיא ערב הכנס חסרת סימוכין כלשהן.

הדין והראיות

מניתוח הראיות ביחס לדין עולה, שלא הוכח, ועוד בסבירות העולה על 50%, כי המערער היה מצוי במתח מיוחד עקב חשש ריאלי לפיטורים בשל הירידה בהיקף פעילות המוסך בתקופה שלפני האירוע הלבבי. מעבר לזאת לא הוכח באותה רמת סבירות, כי בכנס הלקוחות היה חשש ממשי שיופיע מאי משם לקוח שיתלונן עליו ועקב כך הוא יפוטר לאלתר.
חשש מפיטורים חייב להיות קונקרטי מעוגן במציאות העובדתית. והמציאות העובדתית לענייננו, להבדיל מדברים שמר נאסה שמע כביכול מפני המערער, הינה, שהמערער עצמו היה עובד מצוין ומוערך שלא סביר להניח לגביו במידת ודאות עולה על 50% שהוא חשש מפיטורים קונקרטיים בשל מצב העסק ומעבר לזאת הוא חשש בסבירות העולה על 50% מבחינתו מפיטורים לאלתר בשל תלונה שתצוץ מאחד מהלקוחות בכנס החברה.
משאלה הם פני הדברים דין הערער להידחות, משלא הוכח קרות אירוע חריג כנדרש על פי הדין.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 502-09

השופטת רונית רוזנפלד

1. דעתי היא, כי חומר הראיות כפי שנפרש לפני בית הדין האזורי מצביע על המסקנה כי דינו של המערער להתקבל. לפי הבנתי, יש בחומר הראיות די על מנת לבסס את טענת המערער לפיה, בסמוך לפני כנס הלקוחות שהתקיים ביום 1.3.06 ובמהלכו, חלה עליה משמעותית ברמת המתח שבו היה נתון בתקופה האחרונה. משכך, ולו תשמע דעתי, נכון לקבוע בנסיבות המקרה כי אירע למערער "אירוע חריג" בעבודתו. כל זאת מן הטעמים עליהם אעמוד להלן.

2. לפי גרסת המערער, כפי שהובאה לפני בית הדין האזורי מפי רעייתו וחתנו, בתקופה האחרונה לפני בואו של האוטס היה המערער שרוי במתח מתמשך עקב חשש מפיטורים. לפי העולה מעדויותיהם, הבעלים מר רונן לוי ביקש מן המערער לשנות את התנהלותו מול הלקוחות, ואף שכר יועצת שתפקידה היה ללמד את המערער כיצד להתנהל מול לקוחות. על פני הדברים, הטענה בדבר מתח מתמשך בו היה שרוי המערער עקב החשש מפני פיטורים, התקבלה על ידי בית הדין האזורי בציינו כי **"במקרה שלפנינו כל העדויות התייחסו למתח מתמשך ..."**. עם זאת בית הדין מצא שלא להסתמך על עדויותיהם של עדי המערער בעניין "עליות מדרגה" באותו מתח, או בדבר קיומו של **"מתח שיא"** כלשון בית הדין, בקשר לכנס הלקוחות. בית הדין לא קיבל את גרסת עדי המערער לפיה, בהיות הכנס כנס לקוחות ולקוחות לשעבר, המערער היה נתון בחרדה מאפשרות שיושמעו כלפיו דברי ביקורת מפי הלקוחות, משתתפי הכנס, דבר שעלול היה לגרום לפיטוריו. בדחותו את הטענה, הסתמך בית הדין על דברים מתוך הודעת בעלי המוסך, **מר רונן לוי**, כפי שנמסרה לחוקר המוסד. בהתייחסו לדברים שמסר מר לוי בהודעתו, קובע בית הדין בקשר למהות הכנס בו מדובר כי **"כל התיאור מתייחס להעברת אינפורמציה ללקוחות ולא למבחן כלשהו. כמו כן מר לוי לא ראה כל התנהגות מיוחדת של התובע ועונה על כך במפורש שם"**. בקשר לכך יודגש כי מר לוי לא מסר עדות בבית הדין. ההודעה שמסר לחוקר המוסד הוגשה בהסכמה לתיק בית הדין. מכאן, שבכל הקשור להסתמכות על דברי מר לוי, אין לבית הדין האזורי יתרון על פני בית דין זה כערכאת ערעור.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 502-09

3. לטעמי, מתוך הדברים שמסר מר לוי בהודעתו, ראוי לשים דגש על הדברים הבאים: במסגרת תפקידו כמנהל מוסך עבד המערער מול לקוחות; הכנס המדובר הוא "ערב לקוחות". בין השאר עוסקים בו, לפי דברי מר לוי, כמצוין בהודעתו, ב- "שירות לקוחות, תחום שיפור לקוחות...". מר לוי הודה בהודעתו "שהגיוני" כי המערער חי במתח של אפשרות לפיטורים צפויים. לדבריו "זה היה קיים". ובאשר לכנס, ראוי להציג שאלה שהופנתה אל מר לוי והתשובה שניתנה על ידו, באלו המילים:

"ש. האם הגיוני ש- חשש מתלונות כלשהן שיופנו אליו מלקוחות, בכנס?
 ת. לא חשבתי אף פעם בכיוון הזה. אבל יכול להיות. יש פה תמיד דגש על שירות לקוחות. אבל זה תמיד היה פה. קשה לי להצביע על משהו ספציפי שהיה פה." (ההדגשה שלי ר.ר.).

4. כאמור, מר לוי לא העיד בבית הדין ולא נחקר על הדברים שמסר בהודעתו. משכך, אין מניעה כי גרסתו של מר לוי תבחן על ידי ערכאת הערעור, כפי שנבחנה בעל ידי בית הדין האזורי. לטעמי, מתוך דבריו של לוי עולה חיזוק לגרסת עדי המערער. מתברר כי אין לראות בכנס אך מעמד חגיגי של מסירת אינפורמציה. נוכח הדגש הנושם בכנס על שירות לקוחות, אף מר לוי אינו מוציא מכלל אפשרות חשש של המערער מתלונות של לקוחות שיופנו אליו במהלך הכנס. וכבר צוין, ועל כך אין מחלוקת, כי ברקע לכנס המסוים הזה, עמד חשש של המערער מפיטורים. מכאן המשמעות המיוחדת שהייתה קיימת בכנס הזה דווקא, לעומת כנסים אחרים, לתלונות של לקוחות. שהרי מטבע הדברים, תלונות מסוג זה יכולות לבסס החלטה על פיטורים.

5. מכלל האמור מתבקשת לדעתי המסקנה כי לא נסתרה גרסת המערער, ועלה בידו להניח תשתית ראייתית מספקת לטענה בדבר "עליית מדרגה" או "מתח שיא" שחש לקראת הכנס ובמהלכו. לפיכך, לו תשמע דעתי, הערעור יתקבל ויקבע כי למערער ארע ביום 1.3.06 אירוע חריג בעבודתו. בהתאמה לכך, יוחזר עניינו להמשך הבירור בבית הדין האזורי בנוגע לאוטם שבו לקה בליבו ביום 2.3.06.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 502-09

השופטת ורדה וירט ליבנה

אני מצטרפת לחוות דעתה של חברתי השופטת רוזנפלד.

נציג עובדים מר רן חרמש

הנסיבות בהן מצוי המערער, קרי היותו מאושפז ללא הכרה, מחייבות אותנו לשנות את שגרת הערכת העדויות ולהעניק לפיסות המידע שסיפקו אשתו וגיסו אשראי רב יותר משהיינו נוהגים בתיק שגרתו. ולכן, אני מצטרף לחוות דעתה של חברתי השופטת רוזנפלד.

נציג מעבידים מר מיכאל הילב

אני מצטרף לדעתו של השופט פליטמן.

סוף דבר-

בדעת הרוב הערער מתקבל. עניינו של המערער יוחזר להמשך הבירור בבית הדין האזורי בנוגע לאוטם שבו לקה בליבו ביום 2.3.2006, כאמור בסעיף 5 לחוות דעתה של השופטת רוזנפלד.

הוצאות המערער בערער זה יילקחו בחשבון על ידי בית הדין האזורי בבוא העת, לכשיידרש לשאלת הוצאות החליץ בכללותו.

ניתן היום, י"ג בחשוון התשע"א (21 באוקטובר 2010), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

רונית רוזנפלד,
שופטת

ורדה וירט-ליבנה,
שופטת

יגאל פליטמן,
שופט, אב"ד

נציג המעבידים, מר מיכאל הילב

נציג העובדים, מר רן חרמש